

## **Svenska Naprapatförbundet**

Carl Alberts Gränd 1  
118 27 Stockholm  
Kontaktperson: Anders Mattsson-Coll, Förbundschef  
E-post: amc@naprapater.se  
Telefon: 08-54901375 Mobil: 0733-541765

## **Yttrande**

2018-11-15

### **Till:**

Socialdepartementet  
103 33 Stockholm

## **Socialdepartementets remiss S2018/03436/FS över delbetänkande av utredningen; God och nära vård – en primärvårdsreform**

# Innehållsförteckning

Svenska Naprapatförbundet Yttrande .....	1
<b>1. Sammanfattning .....</b>	<b>3</b>
1.1.1 Svenska Naprapatförbundet anser att delbetänkandet har goda intentioner och utvecklingsbara lösningar för primärvården .....	3
1.1.2 Svenska Naprapatförbundet anser att all befintlig högkvalitativ kompetens inom muskuloskeletala besvär skall nyttjas .....	3
<i>1.2 Vetenskap och beprövad erfarenhet visar att naprapater kan tillföra kompetens inom hälso- och sjukvård .....</i>	<i>3</i>
1.2.1 Naprapater på vårdcentral och i multidisciplinära team tillför kompetens.....	3
1.2.2 Forskning visar att naprapater kan korta väntetider och vara ett kostnadseffektivt alternativ .....	4
<b>2. Naprapaterna - en del av svensk hälso- och sjukvård .....</b>	<b>4</b>
2.1 Den största gruppen inom avancerad manuell medicin .....	4
2.2 Ett växande och väl förankrat behov av naprapati i samhället.....	4
2.3 Primärvårdsgivare och entreprenörer .....	5
2.4 De legitimerade naprapaterna – en homogen grupp .....	5
<b>3. Svenska Naprapatförbundets syn på delbetänkandet av utredningen .....</b>	<b>5</b>
3.1 Svenska Naprapatförbundet anser att delbetänkandet kan leda till en positiv utveckling av svensk hälso- och sjukvård .....	6
3.2 Svenska Naprapatförbundet anser att de legitimerade yrkesgrupper som kan bidra med kompetens inom primärvården bör få göra det .....	6
3.3 Rättvis och jämlik vård bör gälla även patienter som har behov av vård hos naprapat .....	6
<b>4. Svenska Naprapatförbundets förslag till implementering av naprapati i primärvården.....</b>	<b>7</b>
4.1 Legitimerade naprapater som primärkontakt för muskuloskeletala besvär på vårdcentral.....	7

## **1. Sammanfattning**

Svenska Naprapatförbundet ber härmed att få avge vårt yttrande över Socialdepartementets remiss S2018/03436/FS över delbetänkande av utredningen; God och nära vård – en primärvårdsreform.

I yttrandet ger vi våra synpunkter på delbetänkandet samt på vad vi anser skulle kunna kompletteras med i detta.

### **1.1 Svenska Naprapatförbundets syn på delbetänkandet av utredningen**

#### **1.1.1 Svenska Naprapatförbundet anser att delbetänkandet har goda intentioner och utvecklingsbara lösningar för primärvården**

Delbetänkandet lyfter fram behovet av att använda alla vårdens och omsorgens kompetenser på ett klokt sätt med hjälp av ett interprofessionellt lärande och arbetssätt. Man betonar även att framtidens hälso- och sjukvård kommer att präglas av väl fungerande samverkan mellan olika inblandade aktörer samt att arbete i nätverk kommer att vara en framgångsfaktor. Svenska Naprapatförbundet ser detta som positivt – att använda alla kompetenser och ett interprofessionellt arbetssätt torde vara en viktig förändring. Man påpekar att svenska befolkningen i första hand skall vända sig till primärvården med sina hälso- och sjukvårdsbehov, vilka till stor del består av muskuloskeletala besvär. Också tillgängligheten för insatserna inom primärvården tas upp som en viktig faktor. Man framhåller även vikten av att gå från sjukvård mot mer hälsovård, alltså förebyggande åtgärder. Även dessa förslag ser Svenska Naprapatförbundet positivt på.

#### **1.1.2 Svenska Naprapatförbundet anser att all befintlig högkvalitativ kompetens inom muskuloskeletala besvär skall nyttjas**

Svenska Naprapatförbundet anser att skrivningarna om att använda alla vårdens och omsorgens kompetenser borde omfatta de befintliga legitimerade yrkesgrupperna inom svensk hälso- och sjukvård som kan bidra med kompetens. Trots att naprapater varit legitimerade sedan 1994 finns idag landstingsfinansierad naprapati i endast 11 av 21 landsting och i de landsting där naprapaterna är inkluderade i vårdval eller har vårdavtal är andelen naprapater mycket låg i förhållande till andra yrkesgrupper inom samma område. Patienter med muskuloskeletala besvär är en av de patientkategorier som kostar samhället allra mest utöver det individuella lindande dessa besvär orsakar. Svenska Naprapatförbundet anser att den samlade kompetens som finns inom detta område på ett bättre sätt än idag kan tas till vara samt att naprapater bör omnämnas som en av de legitimerade yrkesgrupper som kan vara en del av framtidens interprofessionella samverkan.

### **1.2 Vetenskap och beprövad erfarenhet visar att naprapater kan tillföra kompetens inom hälso- och sjukvård**

#### **1.2.1 Naprapater på vårdcentral och i multidisciplinära team tillför kompetens**

Det finns idag flera bra exempel på hur naprapater kan tillföra kompetens inom såväl primärvård som mer specialiserad vård. Ett sådant exempel är Catio Citykliniken i Helsingborg som sedan införandet av Hälsoval Skåne haft såväl naprapater som fysioterapeuter anställda

med ett primärt vårdansvar för muskuloskeletala besvär. Samverkan och utbyte mellan yrkesgrupperna har resulterat i mycket goda resultat. Andra exempel finns i olika landsting där naprapater är underleverantörer till vårdcentraler. Utanför primärvården finns också bra exempel på att naprapater kan tillföra kompetens. På Stockholm Spine Center har naprapati varit ett viktigt inslag sedan 2000. En naprapat var där delaktig i att starta Spine Centers multidisciplinära ryggrehabilitering.

### ***1.2.2 Forskning visar att naprapater kan korta värdköer och vara ett kostnadseffektivt alternativ***

Det finns idag ett antal studier som pekar på att naprapati kan vara ett bra alternativ till traditionell vård av muskuloskeletala besvär. En stor RCT-studie (Eva Skillgate et.al; Naprapathic Manual Therapy or Evidence-based Care for Back and Neck Pain, Clinical J of Pain, 2007, 23, 431-9) visade att naprapati har klinisk och statistiskt signifikant bättre effekt på smärta och funktion än dåvarande evidensmässiga bästa alternativ, råd och stöd från läkare att hålla sig aktiv, för patienter med ospecifika funktionsnedsättande besvär.

En annan studie utanför primärvården visade att naprapater kan korta köerna till ortoped för oprioriterade ortopediska öppenvårdspatienter. Dessutom kunde man i en hälsoekonomisk uppföljning visa att naprapati var betydligt billigare än den vanligaste interventionen hos ortoped (Stina Lilje et.al; Naprapathic Manual Therapy or Conventional Orthopedic Care for Outpatients on Orthopedic Waiting Lists, Clin J of Pain. 2010 Jul 15).

## **2. Naprapaterna - en del av svensk hälso- och sjukvård**

### ***2.1 Den största gruppen inom avancerad manuell medicin***

Naprapat har varit ett legitimationsyrke sedan 1994 och står därmed under samma lagar, förordningar och kvalitetskrav som övriga legitimerade yrkesgrupper. Könsfördelningen i naprapatkåren är helt jämn och de cirka 1200 medlemmarna i Svenska Naprapatförbundet utgör idag den i särklass största gruppen i Sverige inom avancerad manuell medicin. Totalt ger Sveriges naprapater cirka 2 miljoner behandlingar till över 450 000 patienter per år vilket också ges uttryck för i de regelbundet återkommande opinionsundersökningar som genomförts av SKOP på uppdrag av Svenska Naprapatförbundet. Dessa visar att cirka en tredjedel av Sveriges vuxna befolkning någon gång besökt eller fått behandling av en naprapat. Undersökningarna visar också att tre av fem svenskar, om de hade akuta ryggbesvär, hellre vänder sig till naprapat än till vårdcentral förutsatt att naprapatbehandlingen erbjuds på samma ekonomiska villkor.

### ***2.2 Ett växande och väl förankrat behov av naprapati i samhället***

Antalet naprapater i Sverige har mer än fördubblats sedan legitimationen infördes 1994. Naprapaterna är specialiserade på att ta om hand ett av de största folkhälsoproblemen i samhället, smärttillstånd och funktionsstörningar i rörelse- och stödjeorganen. Med det ökande behovet av expertis inom detta område har naprapaterna mött ett allt större förtroende från allmänheten trots att naprapatvård än så länge inte i någon större utsträckning är offentligt finansierad. 11 av 21 landsting har tecknat vårdavtal med naprapater alternativt inkluderat naprapati i ett vårdval. Det är positivt och ger fler patienter möjlighet att

på ett jämlikt och rättvist sätt välja även naprapati men än så länge är alltså den största delen av den naprapatvård som ges osubventionerad. Ändå vänder sig en stor del av befolkningen till naprapat med sina besvär. Detta pekar tydligt på att naprapaterna tillför något som annars inte finns att tillgå i vården av dessa patientkategorier.

### **2.3 Primärvårdsgivare och entreprenörer**

Naprapaterna är primärvårdsgivare med eget diagnosansvar och det stora flertalet är egna företagare. Det är också vanligt med anställningar och företag använder sig i allt större utsträckning av naprapater i sin företagshälsovård, ofta i behandlingsteam i vilka även läkare och fysioterapeut ingår.

Det finns naprapater som är anställda på vårdcentraler och som ingår i multidisciplinära behandlingsteam och behandlingscentra vilka är specialiserade på att ta om hand bland annat smärtpatienter. I dessa sammanhang kompletterar de olika yrkesgrupperna varandra väl. Dock är än så länge anställningar av naprapater inom primärvården sällsynta trots att yrkesgruppen varit legitimerad i snart 25 år.

Inom idrottsrörelsen utgör naprapaterna en viktig grupp för förebyggande, behandling och rehabilitering av skador. Naprapaterna är delaktiga på såväl förbunds- och landslagsnivå som på förenings- och individnivå inom de flesta idrotter. På många stora tävlingar som OS och VM ingår naprapater i de team som ansvarar för idrottarnas hälsa. Inom Svenska Naprapatförbundet speglas detta stora behov av Sektionen för Idrottsmedicin som ansvarar för vidareutbildning och certifiering av idrottsnaprapater. Inom sektionen finns idag två naprapater som är doktorander med idrottsmedicin som forskningsområde och även i övrigt finns ett flertal naprapater som bedriver forskningsprojekt inom samma område.

### **2.4 De legitimerade naprapaterna – en homogen grupp**

Näst intill alla naprapater i Sverige och Norge och merparten av de finska naprapaterna har sin utbildning från Naprapathögskolan i Stockholm. Naprapat är en skyddad yrkestitel och i princip samtliga legitimerade naprapater i Sverige är medlemmar i Svenska Naprapatförbundet. Dessa faktorer gör dagens naprapater till en homogen och väl fungerande grupp. Legitimationen för naprapater är som för alla andra legitimerade yrkesgrupper ett bevis på utövarens kompetens inom hälso- och sjukvård. Att naprapaterna är en homogen legitimerad yrkesgrupp sedan lång tid är en viktig faktor för patienternas trygghet vid val av naprapat som vårdgivare.

Naprapater samverkar väl med andra vårdgivare, såväl läkare som fysioterapeut. Ofta har naprapater formella eller informella samarbeten i vilka man kan hänvisa patienter yrkesgrupperna emellan för att på bästa sätt kunna ha patienten i centrum.

## **3. Svenska Naprapatförbundets syn på delbetänkandet av utredningen**

Svenska Naprapatförbundet anser att det är viktigt och rimligt att alla legitimerade yrkesgrupper med värdefull kompetens inkluderas när man nu lägger fram förslag om en ny stor primärvårdsreform med tydlig bäring på interprofessionellt samarbete. Att inom primärvården ta tillvara den kompetens som finns inom de befintliga

legitimationsyrkesgrupperna är än mer angeläget i ljuset av andra statliga utredningar som just nu tittar på möjligheterna att ta in alternativa behandlingsmetoder i hälso- och sjukvård.

### ***3.1 Svenska Naprapatförbundet anser att delbetänkandet kan leda till en positiv utveckling av svensk hälso- och sjukvård***

Svensk hälso- och sjukvård har under lång haft en kraftig slagsida mot sjukvård. De förebyggande åtgärderna har funnits men i alltför liten omfattning. Detta har lett till ökade sjuktal och ökade kostnader, inte minst inom området muskuloskeletal besvär. Att gå mot mer och bättre hälsovård, alltså förebyggande åtgärder, torde vara en självklarhet om man vill bryta den trenden. Svenska Naprapatförbundet anser att man i delbetänkandet lyfter fram flera viktiga åtgärder och förändringar som till exempel att framtidens primärvård utifrån befolkningens behov och med mycket god tillgänglighet skall kunna erbjuda såväl förebyggande åtgärder som rehabilitering. För att kunna göra det föreslår man att det i hälso- och sjukvårdsförordningen skall regleras att det i primärvården skall tillhandahållas de kompetenser och hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för grunduppdraget. Svenska Naprapatförbundet anser också att det är positivt att man i delbetänkandet framhåller att interprofessionell samverkan och arbete i nätverk kommer att vara viktiga ingredienser i framtiden. I detta samarbete borde all den kompetens som finns inom de legitimerade yrkesgrupperna inkluderas.

### ***3.2 Svenska Naprapatförbundet anser att de legitimerade yrkesgrupper som kan bidra med kompetens inom primärvården bör få göra det***

I svensk primärvård nyttjas idag de grupper som är experter på avancerad manuell medicin och muskuloskeletal besvär i mycket liten omfattning. Sveriges legitimerade naprapater ger varje år cirka 450 000 patienter 1,5–2 miljoner behandlingar. Detta pekar tydligt på att det finns ett starkt behov av yrkesgruppen naprapater och deras behandlingar. Hade patienterna kunnat få dessa behandlingar inom den landstingsfinansierade vården hade troligen många valt det vilket visar att naprapaterna tillför något som inte finns där. Även om det i stor utsträckning saknas naprapater i primärvården finns det mycket goda exempel på att naprapater i samverkan med läkare, fysioterapeuter och andra yrkesgrupper kan tillföra kompetens inom primärvården vad gäller muskuloskeletal besvär. Ett sådant exempel är Catio Citykliniken i Helsingborg. Där har man ända sedan Hälsoval Skåne infördes haft flera naprapater anställda som i samverkan med fysioterapeuter ansvarar för att ta om hand patienter med muskuloskeletal besvär. Man har också låtit naprapaterna och fysioterapeuterna bli dessa patienters primärkontakt vilket har inneburit ett mycket snabbt och bra omhändertagande. I de landsting där naprapater har vårdavtal eller är inkluderade i ett vårdval och fungerar som underleverantörer finns också goda exempel på att naprapater i samverkan med övrig hälso- och sjukvård är effektiva i att ta om hand dessa patientgrupper.

### ***3.3 Rättvis och jämlik vård bör gälla även patienter som har behov av vård hos naprapat***

De allra flesta av de 1,5–2 miljoner behandlingar som ges av legitimerade naprapater varje år är privat finansierade, endast en liten del är landstingsfinansierade. Detta innebär att det finns grupper som inte har möjlighet att välja att gå till naprapat trots att de sannolikt har behov av sådan behandling. Svenska Naprapatförbundet anser att det nu är dags att på ett bättre sätt än

idag ge alla människor som har muskuloskeletala besvär och vill ha naprapatbehandling möjlighet att göra det valet.

## **4. Svenska Naprapatförbundets förslag till implementering av naprapati i primärvården**

### ***4.1 Legitimerade naprapater som primärkontakt för muskuloskeletala besvär på vårdcentral***

Svenska Naprapatförbundet anser att det ur såväl ett patientperspektiv som ur perspektivet att skapa förutsättningar för en bättre och mer effektiv primärvård är viktigt att ta till vara all tillgänglig kompetens som finns inom de legitimerade yrkesgrupperna. I delbetänkandet lyfts förebyggande åtgärder, rehabilitering och god tillgänglighet fram och just dessa delar har alltid varit viktiga ingredienser i naprapaternas arbete. I de fall naprapater inkluderats i den landstingsfinansierade vården, endera som anställda i primärvården eller i vårdavtal, har samarbetet med fysioterapeuter och övriga yrkesgrupper givit goda resultat vad gäller patienter med muskuloskeletala besvär. Svenska Naprapatförbundet anser att en viktig förändring för att ge dessa patienter bättre förutsättningar kan vara att även naprapater i framtiden i större utsträckning än idag anställs på vårdcentraler samt att naprapater och fysioterapeuter blir primärkontakter för patienter med muskuloskeletala besvär.

Svenska Naprapatförbundet anser därför att det är viktigt att också naprapater omnämns som en tänkbar grupp i det interprofessionella samarbete som i delbetänkandet framhålls som en viktig del i framtidens primärvård.